

§ 13.

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

Herr Lundbergh: Då jag tyvärr var hindrad närvara vid det sammanträde i drättselnämndens första afdelning, där detta ärende behandlades, ber jag att genast vid diskussionens början få förklara, att om jag då varit närvarande, jag nog icke skulle hafva saknats bland reservanterna, men att jag hade gått längre än de

reservanter, vi här se antecknade. Jag hade nämligen tänkt mig, att man skulle yrka på, att hela det begärda bidraget beviljades.

Nu skrämmer man naturligtvis här som allt emellanåt för konsekvenserna! Detta gör man, när det är opportunt — men när det icke är det, låter man bli. Stadsfullmäktige hafva emellertid vid flera tillfällen visat sig icke vara så rädda af sig, och jag hoppas, att så skall blifva fallet äfven i afton! Det är ju gifvet, att en del frågor, om jag så må uttrycka mig, stå på gränsen och äro af den beskaffenhet, att man icke kan bedöma dem precis med metermått eller efter på förhand uppställda principer. Det måste naturligtvis vara så, att just när stadsfullmäktige hafva en viss fråga under behandling, är ögonblicket inne för att afgöra denna fråga på det för tillfället mest lämpliga och rättvisa sättet.

Alltså förfalla för mig dessa skäl om »konsekvenserna». Det enda skäl, som skulle imponera på mig, vore ett, som jag hört anföras från ett och annat håll, nämligen sparsamhetssynpunkten. Men om det låter sig göra att eliminera bort denna synpunkt såsom skäl för afslag och i stället söka visa, att det är i den *verkliga* sparsamhetens intresse man vill att detta anslag skall beviljas, så förfaller ju äfven den synpunkten. Jag ber då att få säga, att sagan om en förnuftig sparsamhet troligen — enligt min uppfattning åtminstone — icke kommer att blifva en verklighet, såvida vi icke få kvinnorna med i det offentliga arbetet och i synnerhet i de anslagsgifvande församlingarna. Kvinnan har inom stadsfullmäktige först helt nyss vunnit inträde och i riksdagen saknas hon ju helt och hållet — där får man ännu inte höra hennes röst. När jag talar om sparsamhetssynpunkten, vågar jag påstå att anläggandet af denna synpunkt just gått kvinnan i blodet. Jag ber härvid att få hänvisa till hennes verksamhet såväl inom hemmet som utom detsamma. Kvinnan har fått lära sig och är nog den, som fortfarande får lära sig att inom hemmet vända på penningen, innan den utgifves till familjens fromma och båtnad. Detta gör hon, äfven om hon ibland icke får det understöd från den manliga parten, som hon borde kunna räkna på, ty det har alltid fastslagits som ett axiom, att mannen behöfver åtskilligt mer i lifvet, »för att kunna gå till sitt arbete med godt mod» lefva utelif, en del stimulantia m. m. och ju mer han behöfver i detta afseende, dess mer är det kvinnan som inom hemmet får se till att debet och kredit gå ihop.

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Detta om hennes verksamhet inom hemmet. Sedermera ber jag att få erinra om hennes verksamhet utom hemmet. Jag ber att få hänvisa till hennes arbete inom skola, fattigvård, sjukvård, där hon mot en ytterst ringa penning får i barmhärtighetens tjänst slita ut sitt lif i förväg. Vidare hennes slumverksamhet och hur väl, praktiskt och billigt hon har organiserat t. ex. arbetsstugeverksamheten, koloniträdgårdsverksamheten och åtskilligt annat. Beträffande hennes verksamhet i ämbetsverken, hennes verksamhet såsom butiksbiträde och i handelsvärden i allmänhet, får hon ju öfverallt mot en ringa förtjänst göra ett mycket aktningsvärdt och mycket plikttroget arbete; hon måste därför lefva ytterst sparsamt. Ja, så sparsamt tillmätas henne lönerna, att man knappast kan fatta, huru hon i vissa fall kan reda sig. Alltså har sparsamheten gått henne i blodet, såsom jag nyss tillät mig säga, men med den fina takt, som är kvinnan medfödd, icke minst vår svenska kvinna, har hon icke gjort något väsen af sig och af sin uppoffrande verksamhet, utan har stilla men med tålmod och energi arbetat på sina framtidsmål.

Det är på grund af detta och på grund af den sparsamhet, som jag väntar mig af kvinnans verksamhet, när hon har kommit med helt och hållet i det offentliga lifvet, som jag anser, att man bör hjälpa henne och icke motarbeta henne härvidlag. Det förefaller mig, som om man här icke borde anlägga en tillfällig sparsamhetssynpunkt och nu draga in på ett litet tillfälligt anslag, utan ha den stora frågan i sikte, den att draga fördel af kvinnans insatser i det offentliga lifvet för att de stora, verkliga sparsamhetssynpunkterna skola kunna göra sig gällande.

För öfrigt ber jag att få påpeka, att stadsfullmäktige redan gifvit anslag till fredskongressen. Stadsfullmäktige hafva ej heller dragit sig för de utgifter, som varit förenade med stadens utsmykande vid furstliga och andra framstående främmande personers besök. Jag har varit med om dessa beslut, men aldrig har det fallit mig in att anlägga politiska synpunkter därvidlag, utan jag har funnit det helt naturligt, att Stockholms stad velat göra sitt till för att staden måtte göra ett vackert och tilltalande intryck på de främlingar, som kommit hit. Här är det endast fråga om samma sak nämligen att kvinnorösträttskongressen skall sättas i tillfälle att taga emot åtskilliga framstående kvinnor från andra länder, och jag vet icke, hvarför vi skulle förmena våra svenska kvinnor att kunna visa sina främmande gäster den artigheten att här taga emot dem på ett tilltalande och för oss hedrande sätt.

På de skäl, jag nu anført, ber jag att få yrka på att hela det begärda anslaget 3,000 kronor måtte beviljas den internationella kvinnorösträttskongressen, och anhåller jag, herr ordförande, om proposition å detta mitt yrkande.

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm

1911.

(Forts.)

Fröken Palmgren: Herr ordförande, mina herrar! Jag säger afsiktligt mina herrar, ty det är till de manliga representanterna för Stockholms stad, som jag i dag riktar mina ord. Det har till Stockholms stadsfullmäktige inkommit en begäran från Sveriges kvinnliga rösträttsförening om ett anslag å 3,000 kronor, som skulle underlätta mottagandet af den internationella kvinnorösträttskongress, som nästa sommar skall hållas i Stockholm. Kvinnorna ha blifvit afvisade af såväl drätselnämndens första afdelning som af beredningsutskottet. Det oaktadt vågar jag i dag vädja till herrar stadsfullmäktige.

Jag vill då först granska de skäl, som förebragts mot beviljandet af detta anslag. Hufvudskälet synes vara det, att kongressen är af politisk art, och man anser olämpligt att bevilja anslag åt politiska kongresser. Ingen förnekar riktigheten af en sådan tankegång, om man med politisk menar *parti-politisk*, och från en diskussion inom stadsfullmäktige under sistlidne vår fick jag ett bestämdt intryck af att staden, som riktigt är, icke vill genom anslag visa sitt intresse för något visst politiskt parti. Att staden däremot anser sig kunna och böra bevilja anslag åt kongresser med allmänt social-politiskt-kulturella syften, det har redan visat sig, t. ex. beträffande skytterörelsen, vid nykterhetsmöten af olika slag och vid den internationella fredskongressen. Det synes mig otvifvelaktigt, att den internationella kvinnorösträttsalliansen intager ungefär samma ställning till politik och kultur som nyss nämnda sammanslutningar. Kvinnorösträttsalliansen har icke den ringaste parti-politiska prägel. Den utgör tvärtom en sammanslutning af kvinnor, som representera alla politiska partier, ja alla nyanser af politiska partier. Och kvinnorösträtten omfattas ju icke blott af kvinnor utan af män, som likaledes representera de mest skilda parti-politiska åskådningar. Vi veta ju alla, att i Sveriges riksdag kvinnorösträtten har varma anhängare och ifriga motståndare inom hvart och ett af *våra* politiska partier, och bland herrar stadsfullmäktige själfva är det icke parti-vis, som man söker förespråkare för eller motståndare till kvinnorösträtten. *Det* skälet mot anslaget utdelande, att kongressen är af politisk art, om man, såsom skett i första

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

afdelningen, likställer politisk med partipolitisk, duger således icke. Från denna synpunkt kan och bör man rättvisligen jämställa vår kongress med t. ex. fredskongressen och således gifva oss det begärda anslaget.

Men det finns ännu ett skäl för afslag och det ett, som för Stockholms stads vidkommande onekligen är mycket talande, och det är sparsamhetsskälet. Och vi kvinnor, i synnerhet de själf-försörjande bland oss med vår intimare bekantskap med debetsed-larna, uppskatta i hög grad sträfvanden i riktning mot större spar-samhet med kommunens medel. Men vi våga i alla fall att taga på vårt samvete denna utgift af 3,000 kronor på stadens representa-tionskonto. För att motivera en sådan djärfhet skall jag be att få omtala, hur det kom sig, att denna internationella kongress kommer att sammanträda just i Stockholm. Vid den sista inter-nationella rösträttskongressen, som hölls i London 1909, kom frågan på tal, hvar nästa kongress borde hållas. Härunder uttalade *kon-gressen* — icke de svenska delegerade — sin önskan att få sam-mankalla nästa kongress till Stockholm. Och hvarför? Jo, det är känt i utlandet hur lugnt och lyckligt kvinnosaken i dess helhet och äfven rösträttssaken utvecklats i vårt land. Och man uttalade nu sin varma önskan att just därför hedra vårt land genom att hit sammankalla nästa världskongress. De svenska de-legerade befunno sig i en svår ställning. Att vägra kongressen att sammanträda här hade dels vittnat om bristande kännedom om hvad den internationella gästfriheten fordrar, så mycket mera, som det fanns andra länder, som med glädje velat blifva föremål för en sådan artighet som den, som nu kommit de svenska kvinnorna till del. Dels hade en sådan vägran inneburit ett förnekande af riktigheten af de för Sverige så smickrande omdömen, som lågo till grund för förslaget att samlas här. Att helt enkelt gå in på den uttalade önskan var att påtaga sig ett stort ansvar, större än de svenska kvinnorna kanske skulle förmå att bära. Efter lång tvekan segrade emellertid den mångbesprisade svenska gästfrihetens röst hos våra kvinnor, och kongressen lämnades det svar, att den vore välkommen till Stockholm 1911. Sedan detta beslut fattats, har bland kvinnorna ett intensivt arbete pågått och pågår ännu för att hopbringa de medel, som kunna sätta oss i stånd att på ett för *Sverige* någorlunda hedrande sätt mottaga våra hundratal utländska gäster, kvinnor, som representera icke mindre än 22 olika länder, af hvilka flera stater låta officiellt representera sig.

De internationella rösträttskongresserna hafva varit vana att under sina fem föregående sammanträden: i Förenta staterna, i Berlin, Amsterdam, Köpenhamn och London mottagas med den mest storartade gästfrihet. Vi kunna naturligtvis icke hoppas, att här i Stockholm visa en gästfrihet liknande den, som i så stora och rika samhällen som t. ex. Berlin och London kommit kvinnorna till del. Icke heller kunna vi mäta oss med Köpenhamn, där staden själf i sitt rådhus gaf en lysande fest för kvinnorösträttskongressen. Men vi hoppas, att vi vid denna kongress, som vi icke kunnat förvägra ett mottagande, skola göra den svenska gästfriheten heder, och det är härför vi utbedja oss herrar stadsfullmäktiges bistånd.

Om det är sannt, som man tror i utlandet, att kvinnofrågan håller på att lösas lugnare och lyckligare här i Sverige än i många andra länder — och jag tror att det är sannt — så beror detta naturligtvis ytterst på kvinnorna. Men — det äro vi skyldiga att erkänna — det beror äfven i väsentlig grad på det stöd vi haft hos Sveriges män. Därför våga vi också nu vädja till denna representantförsamling om officiellt stöd för vår sak.

Hade en anhållan liknande vår utgått från män eller hade åtmninstone en del inflytelserika män stått bakom densamma, då hade kanske dess öde såväl i första afdelningen som i beredningsutskottet blifvit ett annat.

Om Ni, mina herrar, vore kvinnor, skulle Ni alla, det är jag lifligt öfvertygad om, vara med i vår kamp. Vi begära ju inte, att alla män skola kunna i denna fråga sätta sig in i vår tankegång. Men vi hoppas, att Ni, mina herrar, vare sig Ni för öfrigt äro för eller emot rösträtt för kvinnor, skola kunna bortse från att det nu är fråga om *kvinnor*, och skola *känna* med oss som *svenskar* helt enkelt, när det gäller att hjälpa oss att på ett värdigt sätt representera inför hela den öfriga världen. Jag vet väl, att vi, om stadsfullmäktige nu vägra oss bistånd, icke för den skull skola sända kongressen återbud, utan att vi i alla fall skola blifva man för att taga emot den. Men jag anser mig också skyldig att nämna, att vi, om vi vägras dessa 3,000 kronor, komma i trångmål och endast med yttersta svårighet skola blifva i stånd att på den enskilda offervillighetens väg skrapa ihop dessa pengar.

En stor del af Sveriges kvinnor och bland dem flera tusen skattebetalande stockholmskvinnor bedja i dag om Stockholms stads gästfrihet för de hundratals främmande kvinnor, som 1911 vilja

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

gästa oss. Det är första gången, som Sveriges kvinnor rikta en sådan vädjan till svenska män, och det blir antagligen den enda gången. Åtminstone behöfva Ni mina herrar, icke vara oroliga för att den skall upprepas i Eder tid, ty som jag redan nämnt, 22 länder äro anslutna till alliansen, kongresser hållas blott hvartannat år och detta är ännu endast den sjätte kongressen.

Jag hemställer till herrar stadsfullmäktige att trots första afdelningen och trots beredningsutskottet visa, att det är med rätta, som vi kvinnor icke blott lita till oss själfva utan äfven, när det är rättvist, lita till stöd och hjälp från Sveriges män.

Herr ordförande, jag ber att få yrka på ett anslag af 3,000 kronor till den internationella kvinnorösträttskongressen i Stockholm 1911.

Herr Lamm: Då jag anmält mig såsom reservant i första afdelningen, skall jag med anledning däraf be att få säga några ord i denna fråga. Jag kan i alla händelser inte arbeta upp mig till den lyriska schvung, som den förste talaren hade, när han yttrade sig; icke heller kan jag likt den föregående talaren ställa den där antitesen: mannen mot kvinnan. Jag anhåller att få se saken helt torrt och naket.

Det förhåller sig nog så att om man tycker, att kvinnans politiska rösträtt är någonting i sig själf af ondo, så är man naturligtvis emot anslaget. Men jag förstår också mycket väl, att man med motsatt uppfattning kan hysa principiella betänkligheter. För min del kan jag icke gå med på dem. Jag tycker icke att man behöfver draga resonemanget så hårdt, som första afdelningen gör. När den redogör för landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, framhåller den, att denna förening, såsom vi alla veta, är en förening med politiskt syfte och att den bedrifver politisk agitation. Därpå tillägger afdelningen: »Slutligen får afdelningen erinra, att vid upprepade tillfällen stadsfullmäktige, då fråga varit att understödja föreningar, såsom t. ex. arbetarinstitut, nykterhetsföreningar o. d., gjort uttalanden om att för bidrags erhållande förening icke finge bedrifva politisk propaganda.» Ja, detta vore ytterst riktigt, ifall det gällde att på något sätt understödja föreningen själf, men så är ej fallet. Här är det ju så att föreningen och dess verkställande utskott ställt sig såsom kongressanordnare. De äro här de kommitterade, som skola anordna den internationella kongressen, och för den, men icke för verksamheten i öfrigt, be-

gära de anslag. Stadsfullmäktige hafva varit mycket liberala i liknande fall: den internationella fredskongressen fick blott på grund af enskild motionärs framställning ganska afsevärdt understöd. Jag anser därför, att man icke direkt understöder föreningen i och med att man beviljar detta anslag till kongressen.

Hvad den internationella kvinnorösträttskongressens sträfvanden beträffar, har föregående talare mycket utförligt och ganska riktigt framhållit, att det strängt taget icke är någon partipolitik, som det här gäller. Det är en politik likartad med den, som bedrifves för den eviga freden och för nykterhetsintressena. För att komma till något mål måste visserligen hvar och ett af dessa sträfvanden inom sitt land använda politiska medel. Men själfva saken i det stora hela har mera kulturell än partipolitisk prägel. Äfven på den grund anser jag mig oförhindrad att rösta för bidrag till denna kongress.

Det hufvudsakliga är i alla fall, att det här gäller ett stadens representationsintresse: det gäller att representera stadens invånare och taga emot främlingar, som besöka staden — här i många hänseenden framstående främlingar. Det är denna synpunkt vi i allmänhet anlägga, när vi understödja kongresser af hvad slag det vara må. När man ser hur föregående kongresser af samma slag blifvit mottagna t. ex. i Köpenhamn, måste man säga, att det vore underligt, om icke äfven Stockholms stad skulle kunna göra någonting. Det är naturligtvis mycket tilltalande att taga emot dem på det sätt som Köpenhams stad gjort, men vi veta ju att detta icke går för sig här därför att för att använda ett känt uttryck ur en pjäs, hvilken för närvarande spelas på en af våra teatrar: »De lokala förhållandena» lägga hinder i vägen för den saken. Då finnes intet annat sätt än att låta andra å stadens vägnar taga emot främlingarna. Här är det verkställande utskottet i landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, som tager saken om hand.

I första afdelningen har jag yrkat och äfven reserverat mig i den riktningen, att man skulle bevilja endast 1,500 kronor. Det är hos mig sparsamhetskänslan, som gjort sig gällande vid bestämmande af beloppet. Såsom herrarna torde erinra sig, har jag, när det varit fråga om anslag till sådana här kongresser, till Nordiska spelen och dylikt tidigare pläderat emot och endast långsamt låtit mig dragas med på denna väg. Men när man gifvit upp gärdet och börjat låta staden representera och gifva anslag till kongresser,

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

är det svårt att sitta och döma: de där skola vi taga emot på värdigt sätt, men inte de där! Jag tycker det skulle väcka ganska stor förstämning, om man efter fredskongressen m. fl. sade: nej, dessa kvinnor skola vi icke på värdigt sätt taga emot.

Då krafven blifva många, får man emellertid se till att hålla igen något i hvarje särskildt fall, och då anser jag af två skäl ett belopp af 1,500 kronor härvidlag vara lämpligt. Det ena skälet är, att det är ett relativt fåtal personer, som kommer till ifrågavarande kongress. Jag ber stadsfullmäktige erinra sig, hvad vi gåfvo till Nordiska skolmötet och hur talrikt det var besökt. Det andra skälet är, att jag tycker mig i redogörelsen för kongressens beräknade budget, å sidan 30 i utskottets betänkande, finna att man tagit upp väl stor summa för festligheter och utflykter och däri kunde en reducering göras. Det är på dessa grunder jag har tyckt, att det vore nog om stadsfullmäktige beviljade 1,500 kronor. Nu kommer härtill att, såsom herrarna sett af tidningarna, en enskild person ställt ytterligare 1,000 kronor till kongressens förfogande för visst angifvet festligt syfte.

På grund af hvad jag här anfört, ber jag att få föreslå att stadsfullmäktige med anledning af landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt verkställande utskotts hemställan måtte till den internationella kvinnorösträttskongress, som under år 1911 kommer att hållas i Stockholm, bevilja ett anslag af 1,500 kronor, dock med villkor att anslaget ej användes till bestridande af utgifter för de samkväm och fester, som under kongressen kunna ifrågakomma.

Såsom herrarna känna igen, är det ett villkor, som i allmänhet brukar uppställas, när staden beviljar anslag till kongresser.

Herr Fries: Jag tar mig friheten att taga uppmärksamheten i anspråk några minuter, emedan jag för min del känner behof af att redogöra för de skäl, som i afton skulle beveka mig att lämna min röst till beviljandet af ett anslag till ifrågavarande kongress, vare sig man vill sätta det till 3,000 kronor eller till 1,500 kronor. Förhållandet är det, hvad mig beträffar, herr ordförande, att jag egentligen är principiell motståndare till att ett enda öre ur kommunens kassa betalas ut till några som helst kongresser. Själf har jag år 1897 varit med om att starta en kongress här i Stockholm, den religionsvetenskapliga kongressen, hvilken senare fått

efterföljare ute i Europa. Men det rann aldrig upp i min hjärna och inte heller i någon annans af dem, som hade med saken att göra, att man skulle besvära kommunen, än mindre staten med begäran om anslag till kongressen, utan vi skaffade själfva de behöfliga medlen, och saken lyckades bra — ehuru det naturligtvis icke blef så lysande fäster man gaf vid detta tillfälle.

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Om jag nu uppkastar den frågan, om Stockholms stad vid ett sådant tillfälle skulle kunnat bevilja oss ett anslag, gissar jag, att herrar stadsfullmäktige skulle hafva resonerat ungefär så här: då denna kongress vill vara rent vetenskaplig och således är att jämnställa med till exempel orientalistkongressen, som en gång i tiden, eller med geologkongressen, som nyligen hölls här, så, emedan och så långt som denna kongress är rent vetenskaplig, synes icke något hinder föreligga att lämna äfven en religionsvetenskaplig kongress understöd. Men om kongressen hade haft till syfte att bedriva propaganda i irreligiositet, skulle stadsfullmäktige icke kunnat bevilja anslag till densamma, därför att Sveriges rike känner en statsreligion och en statskyrka, och det naturligtvis inte kan komma i fråga, att en offentlig korporation skulle hafva rätt att understödja någon rörelse, som vore direkt fientlig mot den rådande statsreligionen.

Nu, herr ordförande, tar jag mig friheten att gå öfver till själfva den här föreliggande begäran. Stadsfullmäktige ha nu en gång slagit in på denna väg att bevilja ett eller flera tusental kronor till understöd åt kongressers mottagande — och jag gratulerar oss, herr ordförande, om det i framtiden kommer att stanna därvid, ty jag fruktar, och det är för mig ett skäl mot att bygga ett storstatligt rådhus, jag fruktar, att det där kommer att gifvas de mest lysande och dyrbara fester för alla kongresser. Kunna vi på detta vis någorlunda billigt och hyggligt komma ifrån saken, förstår jag icke, hvarför stadsfullmäktige gång efter annan gifva presenter i form af reda penningar till kongressbestyrelser, för att en annan gång plötsligt draga in dem. Jo, skälet i *detta* fall hörde vi: det gäller ju en *politisk* kongress! Redan har en af stadsfullmäktige, fröken Palmgren, sökt visa oss, att detta icke är någon parti-politisk kongress. Jag skall icke kritisera hennes resonemang, det beror så mycket på personliga synpunkter, och det må vara huru som helst med den saken; men äfven om kongressen är politisk, skulle jag för min del icke hafva något skäl att säga nej till anslaget, så länge den politik, som tilläfventyrs genom

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

kongressarbetet åsyftas, icke på något sätt strider mot det svenska samhällsskickets grundvalar. Jag har inte hört talas om, att dessa rösträttsifrande kvinnor tänka vända upp och ned på samhället i fråga om den monarkiska statsformen eller egendomens fördelning. De vilja tvärtom blifva delaktiga af det samhällsskick, som nu är rådande. Jag kan därför inte förstå, att hvad de hafva för sig, skall på ringaste sätt kunna skada det samhällsskick, som i stort sedt är härskande hos oss. Skulle återigen kongresser komma, som begärde stadsfullmäktiges understöd till sådan politisk propaganda, som afsåge omstörtande af den bestående samhällsordningen — de må hafva rätt eller inte — då kunna naturligtvis Stockholms stadsfullmäktige icke bevilja anslag.

Så länge, herr ordförande, kongressens politiska verksamhet egentligen icke går ut på annat än att placera kvinnorna på samma plattform, som vi män intaga i samhället, kan jag icke finna någon fara i att bevilja dem anslag. Strängt taget har jag ingenting emot, att det beviljas 3,000 kronor, men då herr Lamm upplyste om att redan 1,000 kronor äro skänkta, skulle man ju kunna nöja sig med 2,000 kronor. Förmodligen trodde herr Lamm, att skillnaden häremellan och hvad han förordade, 500 kronor, skulle kunna inflyta lätt nog. Jag har emellertid för min del, som sagdt, ingenting emot att nu beviljas 3,000 kronor. Men jag går också gärna med på ett anslag af 1,500 kronor och yrkar bifall till herr Lamms förslag.

Herr Warburg: Herr ordförande, stadsfullmäktige! Jag ber att få förklara, att då jag röstar för bifall till denna ansökan, sker det icke därför att jag är öfvertygad och principiell anhängare af kvinnans rösträtt och en af de tidigaste motionärerna i ämnet — utan jag skulle röstat lika fullt därför, äfven om jag varit motståndare till dessa sträfvanden. Jag hyser nämligen den åsikten, att Stockholms stad icke *kan* undandraga sig det värdskap, som det åligger den första kommunen i riket att utöfva vid internationella kongresser. Jag har flera gånger i stadsfullmäktige sökt häfda den meningen, att vi hafva representationsskyldighet på samma sätt som en enskild person har det. När främlingar komma hit, beundra dessa de inrättningar, vi bekostat för vår kommun, och till och med har man hört, att de tycka att det är ofantligt gentilt. Då vore det litet underligt, om kommunen i motsats till andra likartade kommuner i hela världen skulle undan-

draga sig den representationsplikt, som enligt allmänna uppfattningen åligger den. Det vore ungefär som om en enskild person, som har det utomordentligt vackert och fint hemma hos sig själf, nekade till att lägga ut en enda styfver för andra. Enligt min uppfattning vore det olämpligt, om den erfarenheten gjorde sig gällande, att Stockholms kommun är mycket godhjärtad mot sig själf, men icke mot de gäster, som komma hit. I motsats till herr Fries är jag principiell anhängare af att Stockholms kommun ger anslag till internationella kongresser, som komma hit och som äro af mera allmän art och icke äga skadliga syften. Man hyllar ju en likartad princip att Stockholms stad skall visa artighet utåt, när det gäller att mottaga främmande statschefer på ett lysande sätt, äfven om det skulle finnas de bland kommunens invånare, som icke anse att de precis hafva så starka sympatier för användningen af de penningarna. Jag finner exempelvis här i byggnadschefens redogörelse, att icke mindre än 16,728 kronor 16 öre anvisats till anordningar vid ryske tsarens mottagande den 26 juni 1909. Såsom vi alla veta, hade det i förväg gjorts åtskilliga erinringar mot det anslaget. Således visste man, att det icke precis skedde med *allmän* sympati. Men det oaktadt anser jag det vara riktigt att residensstaden visade en främmande monark den höfligheten, äfven om jag tycker, att det föll sig ovanligt dyrt.

Således, den principen att hufvudstaden måste ur rent politisk synpunkt visa en viss artighet utåt, den principen är fastslagen. Och då anser jag ock, att Stockholms stad bör principiellt bevilja anslag till internationella kongresser, för så vida icke det måste riktas sådana invändningar mot kongressens art och beskaffenhet, att det för Stockholms kommun icke vore värdigt att understödja den. Då detta naturligtvis omöjligen kan vara fallet med afseende å nu ifrågavarande kongress, ber jag för min del att få yrka bifall till den gjorda anhållan om anslag. För min del skulle jag mest vara benägen att rösta för det högre beloppet, men af klokhets-skäl vill jag, herr ordförande, ansluta mig till herr Lamms förslag.

Herr Palme: Herr ordförande, mina damer och herrar! Man har lagt på mina skuldror det föga angenäma och tacksamma värfvet att efter det ur vissa synpunkter lysande försvar, som förevarande hemställan om anslag hittills från flera håll redan fått, yrka bifall till det af majoriteten inom drätselnämndens första

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

afdelning gjorda uttalandet. Jag ber att först få vända mig till min ärade vän i afdelningen, herr Lundbergh, och jag vill rörande hans anförande säga, att han mindre sysslade med det föreliggande ämnet än visade hvilken varm vän han var af kvinnans rösträtt. Ja, herr Lundbergh, gällde det att med ett votum här i afton uttala en ståndpunkt i afseende å kvinnans politiska rösträtt, skulle han finna mig vid sin sida, men han finner det icke, när det rör förevarande anslag, och detta hufvudsakligen af principiella skäl.

Beträffande fröken Palmgrens yttrande vill jag erinra därom, att det nog går för sig att afböja kongressbesök. Min vän herr Herlitz kan intyga, att jag i snart 10 år lyckats afböja två internationella kongressers förläggande till Stockholm. De hafva år efter år försökt att komma hit, men vi hafva tacksammast — tills vidare — afböjt deras hitkomst.

Fröken Palmgren yttrade, bland annat, att det var flera stater, som skulle skicka officiella representanter till här omhandlade kongress. Jag tror, att det icke är mer än två stater, nämligen Australien och Norge, som hit skulle skicka officiella representanter, enligt hvad jag i en tidning sett. Är det flera, så har tidningen misstagit sig, men inte jag.

Fröken Palmgren gjorde sig till en mycket värtalig tolk för de känslor, som besjälade kongressbestyrelsen, när man vändt sig till Stockholms stad, och hon redogjorde för de motiv, som därvidlag hafva spelat in. Jag må då fråga, hvarför kongressbestyrelsen icke vändt sig till svenska staten, till regeringen? Det är väl icke i internationellt hänseende Stockholms stad, som har att ombesörja våra förbindelser och vår representationsplikt i utrikes afseende, utan det är väl i främsta rummet regeringen och riksdagen, staten som bör göra detta.

Hon och flera af dem, som sedan yttrade sig, betonade med mycken skärpa, hurusom vi hade en ovillkorlig skyldighet att fylla den representationsplikt, hvilken ålåge oss såsom svenska rikets främsta kommun. Ja väl, men Stockholms stads representationsplikt fullgöres icke genom, att staden sätter *andra* i tillfälle att representera, utan genom att staden representerar *själf*. Men detta är det ju inte fråga om här.

Att Stockholms stad emellertid, där så lämpligen bör ske, icke undandrager sig sin plikt, utan verkligen representerar vid kongresser, veta vi alla. Jag har från stadskamrern erhållit en

förteckning på de af Stockholms stadsfullmäktige beviljade bidrag till kongresser m. m., som utgått under de senaste åren. Jag finner där ett belopp af sammanlagdt 9,000 kronor, beviljade till tre stycken nykterhetskongresser och ett annat på 2,000 kronor, beviljadt till kommunalkongressen. Jag finner där 5,000 kronor, beviljade till en tuberkuloskongress, 3,000 kronor till den internationella fredskongressen och 4,000 kronor till tionde nordiska skolmötet. Efter en granskning af de ändamål, som dessa kongresser ställt upp för sig, tror jag, att man kan härleda vissa principer, som, äfven om de icke hafva blifvit uttalade i ord här i stadsfullmäktige, dock synas hafva legat till grund för stadsfullmäktiges beslut. Jag vill därvid icke så mycket fästa mig vid den närmast liggande synpunkt, som jag hört uppgifvas, nämligen att samtliga dessa kongresser kunnat sägas hafva i någon mån varit till gagn för Stockholms stad, direkt eller indirekt, d. v. s. åsyftat kommunens allmänna gagn eller särskilda dess behof, som det heter i kommunalförordningen. En alltför egoistisk syn på denna sak får man icke hafva, ty, äfven utan att vara till direkt gagn för kommunen, synes ett kommunalt anslag till ett internationellt möte eller kongress mycket väl kunna ifrågakomma, blott vissa andra fordringar uppfyllas.

Och den princip, som därvid, oafsedt kommunalförordningens föreskrift, särskildt framställer sig för mig, skulle jag vilja gifva följande formulering: kongressens föremål måste vara oomtvistligt eller så godt som oomtvistligt eller åtminstone understödt af en stark och allmän opinion inom samhället.

De kongresser, till hvilka vi, såsom jag nyss redogjort för, gifvit anslag, hafva allesammans fyllt detta villkor. Att arbeta för freden, för undervisningen, mot alkoholen och mot tuberkulosen är ändamål, som uppbäras af hela vårt samhälle, och till och med flertalet drinkare torde vara med om att det arbetas i nykterhetens intresse.

Men att nu vilja anslå medel till stödjande af kvinnans politiska rösträtt, tror jag vara mindre välbetänkt. Rörande denna fråga äro nämligen — det veta vi ju alla och det har nyss konstaterats af fröken Palmgren — meningarna inom vårt samhälle och likaledes inom denna krets synnerligen delade. Jag för min del har i andra kammaren varit med om att rösta för den kvinnliga politiska rösträtten. Men därifrån och till att af skattemedel gifva ett anslag af denna natur här i stadsfullmäktige,

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

är steget långt. Sträfvandet uppbäres nämligen ännu icke af en tillräckligt stark och allmän opinion i vårt samhälle. Genom att bevilja detta bidrag tvinga vi de många skattdragare, hvilka äro absoluta motståndare till den kvinnliga rösträtten, att med sina skattemedel bidraga till ett ändamål, hvilket de vilja motarbete, och detta synes mig icke kunna vara riktigt och icke i enlighet med vår plikt mot dem, hvilkas talan vi här föra.

Jag vill belysa detta med ett exempel. Om här skulle anordnas en internationell djurskyddskongress, så skulle jag vilja vara med om att här i stadsfullmäktige besluta om bidrag till denna kongress, därest ett sådant begärdes. Djurskyddet — att gifva en värdig behandling åt djuren, att införa bättre slaktmetoder o. s. v. — äro vi alla med om, och det är äfven till allmänt gagn. Men om — och det är ofta samma personer, som ifra för bägge rörelserna — man komme och begärde ett anslag till en antivivisektionskongress i Stockholm, skulle jag just af det skäl jag nyss nämnde anse mig icke kunna vara med härom. Det är nämligen icke blott så, att antivivisektionsrörelsen icke uppbäres af någon allmän opinion, utan det finnes tvärtom, huru lofvärd än den etiska grunden för denna sträfvan kan vara, många, som äro direkta motståndare till och energiskt motarbete antivivisektionismens sträfvanden, som de finna skadliga.

Den princip, som jag nu berört, kompletteras af en annan, hvilken af flera talare i afton förut blifvit berörd, nämligen den princip, hvilken — medan den förra icke vid förut skedda beviljanden af kongressanslag berörts med ord — i stället funnit ett bestämdt uttryck i stadsfullmäktiges protokoll, nämligen att dylika anslag icke må gå till ändamål, som afse en politisk agitation.

Nu har här i afton af flera talare framhållits, att i förevarande fall det icke skulle gälla en politisk agitation. Alla kvinnor, har man sagt, de må tillhöra högern, det liberala eller det socialdemokratiska partiet, alla sträfva sida vid sida för den kvinnliga politiska rösträtten. Nå, det är ju icke alla. Jag tror mig veta, att det är åtskilliga kvinnor, som icke äro med därom. Men i hvarje fall är det väl ändå icke så, att detta ej är en politisk fråga. Man får ju säga, att det förhåller sig så, att de vanliga politiska partibanden hafva brustit rörande denna fråga, på samma sätt som de politiska partibanden för ett par och tjugo år sedan brusto, när det gällde tullskyddssystem eller frihandel.

Det är nya partigrupperingar, som bildat sig, men det är *politiska* partigrupperingar i alla fall, och det är en politisk agitation det gäller, en agitation som åsyftar att gifva en ny sammansättning åt vår politiska representation. Det är endast det, att indelningsgrunden, här som under tullstriden, är en annan än den vanliga: höger och vänster.

Om här skulle blifva en frihandelskongress i Stockholm — det har nyligen hållits en sådan i Anvers — så tror jag icke, att till denna kongress skulle kunna vinnas anslag af Stockholms stadsfullmäktige, just emedan man skulle anse den afse ett politiskt ändamål. Lika mycket kan man säga, att kvinnorösträttskongressen är af politisk natur.

Herr ordförande! Med anledning af hvad jag nu påpekat och då jag är rädd för de, enligt min tanke, betänkliga konsekvenser, som skulle medfölja ett sådant beslut som det af de föregående talarna förordade, ber jag att få yrka bifall till beredningsutskottets afstyrkande förslag.

Herr Martin: Herr ordförande! Det är såsom den föregående talaren sade icke något nöje att i denna fråga uppträda och uttala den mening, att det här ifrågavarande anslaget icke bör beviljas, och det är desto mindre något nöje för mig, som jag i denna fråga från början hyst stor tvekan och endast efter noggrannare eftertanke och begrundande af dess verkliga innebörd bestämt mig för att tillhöra majoriteten inom beredningsutskottet och instämma i dess afstyrkande.

Den föregående talaren har på ett synnerligen utförligt och klart sätt framlagt de skäl, som enligt min tanke för stadsfullmäktige nödvändiggöra att äfven i strid utan tvifvel mot sina känslor votera mot detta anslag.

Herr Lundbergh har i sitt anförande enligt min uppfattning till full evidens bevisat, att denna fråga är en aktuell politisk fråga, en fråga för dagen, en opinionsfråga och en känslifråga, som kommer känslorna att svalla högt uti en sak, som är synnerligen omtvistad mellan olika tänkande.

Herr Palme har tydligt och klart redogjort för hurusom det är omöjligt att säga, att en kongress för befrämjande af nykterheten, som alla vilja understödja, en kongress för fredssträfvandet, mot hvilket väl ingen i allmänhet kan hafva något att erinra, äfven om man i ena eller andra afseendet kan vara skiljaktig i

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

fråga om medlen, en kongress, afseende att finna botemedel mot tuberkulosen, och äfven en kongress för understöd af skytterörelsen, en af de väsentligaste grundvalarna för vårt försvar, afse frågor af samma art som denna fråga om kvinnans politiska rösträtt. Den frågan är, såsom vi alla veta, före vid hvarje riksdag i en eller annan form. Den är sålunda en sak, som håller på att drivas fram mot en ännu icke för densamma mögen opinion inom landet. Det är visserligen sannt, hvad fröken Palmgren sade därom, att den icke passar in i dagens politiska partiindelning. Men detta hindrar naturligtvis icke, att bakom denna fråga ligger en bestämd partiuppfattning i ett politiskt spörsmål. Det gäller egentligen — och detta är frågans innebörd — att gent emot den allmänna opinionen drifva propaganda för nya idéer, som ännu ingalunda ingått i det allmänna medvetandet.

Skulle det emellertid hafva visat sig, att i denna fråga inom stadsfullmäktiges nämnder och beredningsutskott förefunnits en opinion, som icke tvekat att bevilja ifrågavarande anslag, skulle jag för min personliga del icke hafva funnit några betänkligheter. Men jag anser, att just det motstånd, som denna fråga har rönt, och detta just på de skäl, som af den föregående talaren så väl och utförligt anförts, är alldeles tillräckligt för att visa, att ett anslag till ifrågavarande kvinnliga rösträttskongress vore stridande mot en ganska allmän opinion i samhället. Att bevilja ett sådant anslag för en sak, som den allmänna meningen icke vill befordra, utan mot hvilken densamma ännu åtminstone enligt min tanke ställer sig ganska oförstående, — jag vill nu här icke alls redogöra för min egen mening i denna sak — tror jag icke skulle vara riktigt, och det skulle definitivt strida mot de principer, som stadsfullmäktige i hithörande fall förut tillämpat.

Jag ber därför att få vidhålla yrkandet om afslag.

Skulle emellertid bifall vinnas till ett anslag, så får jag för min del säga, att jag då röstar för det högre anslaget, enär jag, om staden nu skall representera i detta afseende, ingalunda anser det vara staden värdigt att pruta 1,500 kronor. Skall staden representera, böra vi åtminstone kunna bestå så mycket som de begärda 3,000 kronorna.

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till beredningsutskottet hemställan.

Herr R a b e: Herr ordförande! Jag skall icke uppehålla stadsfullmäktige länge. Jag har endast ansett mig skyldig att i

korthet redogöra för de skäl, hvarför jag, ehuru såsom medborgare i den svenska staten en bestämd anhängare af kvinnans politiska rösträtt, likväl såsom medlem af Stockholms kommunalförvaltning anser mig förhindrad att rösta för ifrågavarande anslag.

Det har sagts, att Stockholms stad skulle såsom rikets främsta kommun vara skyldig att i förevarande fall utöfva representations- och värds-kapsplikter.

Mot detta yttrande skulle jag vilja säga, att Stockholms stad icke kan utöfva något värds-kap eller representation därigenom, att staden lämnar ett litet obetydligt anslag till organisationskostnader, ett anslag som drunknar bland de öfriga tillgångar, hvilka erfordras för kongressens organiserande. Detta är icke att utöfva någon representation eller värds-kap. Däremot skulle ett dylikt anslag innebära ett gillande af kongressens syfte.

Ett utöfvande af värds-kap eller, om man så vill, fyllande af en representationsplikt vore det, om Stockholms stad visar kongressen, då den hitkommer, den artigheten att låta flagga på sedvanligt sätt samt att till kongressens utländska ledamöter utdela den bok om Stockholm, som redan är utarbetad och om staden vidare t. ex. låter sina institutioner beses af kongressens ledamöter under sakkunnig ledning. Härigenom utöfvar staden representation, hvilket icke sker genom ett anslag till organisationskostnaderna.

Jag har alltid varit en bestämd motståndare till att man utsträcker anslagens beviljande till alla möjliga olika föremål, och jag har alltid försökt att i detta afseende hålla igen. De kongresser, till hvilka Stockholms stad förut gifvit anslag, hafva varit fattigvårds-kongressen, kongressen mot alkoholism, fredskongressen, tuberkulos-kongressen och det allmänna skolmötet. Alla dessa kongresser hafva till föremål för sina förhandlingar haft ämnen, som på det allra närmaste beröra kommunen. Men huruvida den svenska kvinnan får politisk rösträtt eller icke, är ej en sak, som berör Stockholms stads lif såsom kommun.

Jag har därför icke kunnat underlåta att ställa mig på deras sida, som afstyrkt anslaget, och jag anhåller, att, då ju, såsom själfva kongressens titel angifver, den fråga, som är föremål för dess förhandlingar, otvifvelaktigt är, icke en kommunal, utan en politisk fråga, stadsfullmäktige måtte bifalla beredningsutskottets hemställan.

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Herr Welin: Herr ordförande! Vid första afdelningens utlåtande har jag låtit anteckna, att jag icke deltagit i ärendets behandling i afdelningen. Emellertid var jag med om saken under dess första behandling. För min del biträdde jag då ett yrkande om att kommunen skulle med någon del af det begärda anslaget bidra till hållandet af kongressen. Jag vidhåller denna ståndpunkt.

Emellertid kan jag icke neka till att äfven goda skäl förebragts mot anslaget, och särskildt vill jag medgifva, att somligt af det som anförts från herrar Palmes och Rabes sida är beaktansvärdt.

Gent emot herr Palme vill jag dock framhålla, att det är skillnad mellan en politisk fråga som denna, om man nu skall kalla den för en sådan, och politiska frågor i allmänhet, sådana politiska frågor nämligen, som skilja de stora partierna från hvarandra. Såsom vi alla veta, finnas ju utpräglade högermän, som äro anhängare af den kvinnliga rösträtten — till dessa räknar jag mig — liksom det tvärtom finnes utpräglade vänstermän, hvilka äro motståndare till denna rösträtt. Under sådana förhållanden kan jag icke se annat än att det är fullkomligt riktigt att säga, att denna anslagsfråga åtminstone icke har någon *partipolitisk* prägel, och det är från denna synpunkt som jag för min del kan vara med om anslaget.

Herr Rabe uttalade, att Stockholms stad icke skulle uppträda såsom värd, då staden lämnar ett anslag. Detta kan visserligen vara sannt på sätt och vis, men saken är därigenom icke fullkomligt klarlagd, ty Stockholms stad har icke något annat sätt än att gifva penningar, då staden saknar offentliga lokaler för festers afhållande, och det är just och endast därigenom, att kommunen gifver penningar, som kommunen kan uppträda såsom värd här i Stockholm och äfven har gjort detta. I detta afseende kan jag sålunda för min del icke instämma med herr Rabe.

Då jag å ena sidan är en liflig anhängare af den kvinnliga rösträtten, men å andra sidan är ledamot af drätselnämndens första afdelning och såsom sådan måste se på pengarna, har jag för min del stannat vid den ståndpunkten att biträda herr Borgströms reservation om anslag å 1,500 kronor.

Jag ber sålunda att med all den kraft som är möjlig få tillstyrka detta anslag, under åberopande jämväl af att till de urgamla svenska dygderna höra *gästfriheten* och *ridderligheten*.

Fröken Månsson: Herr ordförande! Jag har begärt ordet endast för att något bemöta första afdelningens utlåtande.

Första afdelningen säger, att den ifrågavarande föreningens verksamhet vore att anse såsom af hufvudsakligen politisk art, och det är ju sannt. Argumentet har emellertid blifvit bemött här förut. Föreningens verksamhet är af politisk art, men den är icke partipolitisk. Jag tycker, att detta spelar en så väsentlig roll, att det bör blifva afgörande för det beslut, som fattas här i kväll.

Vidare säger första afdelningen, att sparsamhetssynpunkten måste göra sig gällande, och detta är af hvad andra talare här förut sagt det skäl, som jag anser vara mest bärande och möjligen kunna föranleda till afslag å framställningen. Men då stadsfullmäktige vid flera föregående tillfällen visat sig tillmötesgående, tycker jag, att det vore orätt att just vid detta tillfälle låta sparsamhetssynpunkten få råda.

Herr ordförande! Jag tager mig därför friheten yrka bifall till det begärda anslaget.

Herr Borgström: Herr ordförande! Jag hade icke trott, att jag skulle behöfva uppträda här i dag, då fröken Palmgren mycket bättre än hvad jag kunnat har sagt, hvad jag tänkt säga. Men det är ett par anföranden mot anslaget, som jag anser icke böra stå oemotsagda.

Herr Palme vill såsom måttstock för sitt votum lägga någon slags undersökning, huruvida anslaget skulle ses med blida ögon af större delen utaf de skattdragande, som måste bidra till det samma. Detta är en synpunkt, som, så vidt jag förstår, icke i längden kan upprätthållas. Man måste väl se till, huruvida man själf anser att anslaget är lämpligt. Detta är det enda möjliga. Annars skulle man ju vid hvarje mera betydande fråga anställa något sorts plebiscit för att utröna, huru de skattskyldige ställde sig till saken.

Vidare tror jag det vara en missuppfattning af herr Palme, då han säger, att det ifrågavarande anslaget icke skulle ses med blida ögon af de skattdragande. Jag tror, att det förhåller sig tvärtom, ty anslagets ändamål är, så vidt jag kan förstå, icke att på något sätt understödja den kvinnliga rösträtten såsom sådan, utan ändamålet med anslaget är att möjliggöra, att kongressen här

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

i staden blir värdigt mottagen, och jag undrar, om icke detta ändamål skulle gillas af litet hvar.

Herr Rabe sade, att det anslag, som begäres, drunknar i de öfriga kostnaderna. Detta tror jag vara icke fullt riktigt. Det är dock 25 % af utgifterna, som begäres, och detta är väl icke så liten del, att man icke kan ställa vederbörande inför ganska allvarliga svårigheter, om anslaget ej beviljas.

Vidare gjorde herr Rabe en jämförelse mellan de föregående kongressanslagen och anslaget till denna kongress samt kom därvid till det resultat, att alla föregående kongresser tjänat något visst kommunalt ändamål. Men om jag nu också skulle gå med på att tuberkuloskongressen och skolmötet tjänat kommunala ändamål, är det för mig alldeles ofattligt, huru man kan påstå, att fredskongressen gjort detta. Då kan man nästan lika väl säga, att kvinnornas rösträttskongress tjänar ett kommunalt ändamål.

I fråga om huru stort belopp staden bör gifva, har jag inom första afdelningen af sparsamhetsskäl röstat för 1,500 kronor, men jag skall icke sörja, om stadsfullmäktige bevilja de 3,000 kronorna.

Herr Lindhagen: Jag begärde egentligen ordet för att yttra mig i anledning af herrar Rabes och Palmes anföranden. Den siste talaren har dock nu i hufvudsak sagt, hvad jag velat anföra.

Jag vill emellertid begagna tillfället att, ehuru ämnet är uttömdt, säga, att utgångspunkten väl icke kan vara, att stadsfullmäktige icke skola gifva sig in på att understödja andra kongresser än sådana, som skola afhandla ämnen utan hvarje politisk anstrykning. Detta är en oerhördt blek och blodlös lära, ty politik är allting, som rör våra mest vitala intressen, och det är där- om man besluter vid de flesta tillfällen både i riksdagen och i stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige själfva och ännu mer riksdagen besluta med enkel majoritet oerhörda anslag af stridig politisk natur och taga penningarna ur de skattdragande fickor, oaktadt äfven de, som äro af en annan mening, få betala dem. Det är, tycker jag, att sila mygg och svälja kameler, då man på grund af det här förda resonemanget vill afslå detta lilla anslag på 3,000, eventuellt 1,500 kronor.

Hufvudsaken här är väl i hvarje fall, huruvida nu föreligger en så omtvistad politisk fråga, att det icke kan vara lämpligt att understödja kongressen. Man har då anfört, att här gällde det

verkligen, till skillnad från en hel del andra kongresser och möten, som stadsfullmäktige understödt, en mycket omtvistad politisk fråga. Ingalunda, mina herrar!

Hur är det med den åberopade nykterhetsfrågan? Jo det är den allmänna tanken om nykterheten, som alla möjligen äro eniga om. Men vi veta alla, att nykterhetsrepresentationer samlas för att besluta om medlen att nå målet, - och därom äro icke alla eniga.

Hur är det vidare med fredssträfvandet? Ja, alla sannolikt vilja vi den eviga freden, men fredskongresserna skola fatta beslut angående metoderna att vinna densamma, och äro alla med härom? Nej, visst icke. Jag har för öfrigt haft den lifligaste erfarenhet om fredsfrågans tvistiga politiska natur, då det Nobelska fredspriset instiftats. Hvilken agitation bedrefs icke då här för att få omkull testamentet, just därför att det afsåg att på en punkt gynna fredssträfvandena. Jag stod själf midt i striden. Det är felaktigt att påstå, att det praktiska fredssträfvandet, sådan det i verkligheten framträder, gillas af alla.

Så hafva vi vidare skytterörelsen. Men icke afser den ett ändamål, hvars gagn är obestriddt. Finnas icke äfven i stadsfullmäktige de, som bestrida anslag till skytterörelsen, och är det icke i andra kammaren två bestämdt motsatta meningar, huruvida skytterörelsen skall understödjas eller icke?

Herr Palmes anförande fann herr Martin vara klart och utredande. Härom kunna ju olika meningar råda. För min del har jag en motsatt uppfattning.

Herr Palme sade bland annat, att djurskyddskongresser borde understödjas, men icke kvinnorösträttskongresser. Alltså, när det gäller att undanröja den orättvisa, som lagarna åsamka djuren, vill man vara med om det, men icke när det gäller kvinnorna. Detta kan man åtminstone kalla människovänligt.

Ja, det är nog så, mina herrar, att kvinnornas sträfvanden för rättvisa äro en sak, som vi alla äro eniga om, alldeles som vi äro eniga om fredsörelsen, djurskyddet o. s. v. Jag förutsätter åtminstone, att alla här äro med om det, och är det någon af herrarna, som icke är med därom, kan han verkligen gå hem och lägga sig, ty då taga vi ingen hänsyn till honom.

Ja, — man kan ju vara lyrisk såsom herr Lundbergh, — det är, såsom Geijer sade en gång, att »rättsmedvetandets utveckling går i bredd med erkännandet af kvinnans rättigheter». Jag

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm

1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

föreställer mig, att vi nu hunnit till ett så starkt rättsmedvetande, att vi alla anse kvinnornas sak vara värd en utredning åtminstone.

Då man nu emellertid talar om olika meningar i denna fråga bland svenska folket, vill jag påpeka, att vid 1906 års riksdag båda kamrarna och alla riksdagens partier utan egentlig menings-
skiljaktighet, såvidt jag mins, beslöto skrifva till konungen med be-
gäran om undersökning i frågan. Det var en samlad partilös svensk opinion, uttryckt genom beslut af svenska folkets represen-
tanter i riksdagen. Vid denna utredning, som riksdagen begärt, vilja kvinnorna draga sitt strå till stacken genom att bedja hela världen komma hit och hjälpa till med utredningen. Skola vi då säga, att till förmån för detta bidrag till den af svenska folket själfvt begärda utredningen, på hvilken staten nu nedlägger betydande belopp, kunna vi här i hufvudstaden af politiska skäl icke ens skänka 3,000 kronor.

Jag kommer sedermera till sparsamhetssynpunkten. Ja, mina herrar, man är så sparsam, när man icke vill en sak, men vill man, så rulla miljonerna. Det är här icke sparsamheten, utan viljan det gäller.

Nu gäller det en stor kongress, som skall bestå af representanter från 22 olika nationaliteter; vi veta, att hit komma representanter för alla partier: höger, liberaler, socialdemokrater och alla möjliga skiftningar dem emellan. Jag vill då endast fråga: skola vi i detta fall, då vi eljest bevilja alla möjliga till representativa ändamål, säga, att för ifrågavarande ändamål hafva vi icke råd att gifva ut 3,000 kronor? Och för öfrigt, skall jag gå in på politiska frågor, så vill jag säga, att, om kvinnorna erhålla medbestämmanderätt i de allmänna angelägenheterna, detta kommer säkerligen att medföra större sparsamhet, så att dessa 3,000 kronor, i den mån de kunna bidra till vinnandet af nämnda ändamål, komma att ur sparsamhetssynpunkt göra god nytta.

Staden själf och dess innevånare ha väl också stor nytta genom alla dessa främlingar som komma hit både direkt och indirekt.

Dessutom, då vi beviljat anslag till alla dessa andra ändamål, om hvilka jag nyss talat, så tycker jag, att det är bra hårdt, att, just när det för en gångs skull gäller kvinnorna, man skall ändra systemet, fälla ned bommen, vägra anslag. Då sätter man sig emot, såsom männen gjort i alla tider, i sin lagstiftning, bevill-

ningsmyndighet och öfverallt. Jag tycker icke, att detta är riktigt och rätt. Till kvinnornas samfälda förslag skänkas inga frikostiga bidrag, utan de själf försörjande kvinnorna, som egentligen hålla kongressen, måste samla ihop slantarna härför af sina små inkomster. Enligt det sätt, på hvilket kvinnoarbetet är inrättadt, få kvinnorna oftast nöja sig med ringa betalning i motsats till männen. Man kan då åtminstone gifva dem detta lilla bidrag. Det är ändå blott en droppe i det haf af aflatspenningar, som skulle kunna utplåna den sparsamhet, man iakttagert i fråga om kvinnornas aflöningar.

Då jag sålunda nu tänker på, att riksdagen beslutat den nämnda utredningen, tycker jag att stadsfullmäktige också kunde främja den. Genom ett afslag resa sig stadsfullmäktige sannerligen icke något monumentum aere perennius. Då nu dessa 22 nationers representanter skola komma hit och utreda frågan om halfva mänsklighetens rätt, skola vi då säga: detta vilja vi icke understödja på något sätt?

Jag ber att yrka bifall till ett anslag på 3,000 kronor. Att pruta af 1,500 kronor tycker jag icke bör komma i fråga.

Herr vice ordföranden: Jag har icke deltagit i beredningsutskottets behandling af detta ärende, men har kommit till samma slut som utskottets majoritet.

Kommunallagarna stadga ju, att stadens medel och tillgångar skola användas till utgifter »för stadens allmänna gagn eller särskilda dess behof».

Nu kan väl ingen påstå, att denna kongress skulle vara till stadens allmänna gagn eller för dess särskilda behof. Kommunallagarnas ordalydelse gifva således icke anledning att bevilja något anslag till kongressen.

Nu säger man emellertid, att vi förut beviljat anslag till kongresser, och herr Warburg går så långt, att han anser, att vi skola gifva alla kongresser, som samlas här, ett värdigt mottagande, i synnerhet när det är fråga om utlänningar.

Ja, skall man gå så långt, att man gifver alla här sammanträdande kongresser anslag till organisationskostnaderna, komma vi snart att få gå mycket långt, ty kongresser samlas i alla möjliga ämnen och Stockholm har blifvit en af turister ganska eftersökt stad. Det kan gå så långt, som det lärt gått i Dresden i somras. Där höllos nämligen 100 kongresser, och få vi så många, lära vi

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts)

få anslag, som gå vida utöfver hvad den sparsamme ordföranden i drättsnämndens första afdelning i dag framhöll såsom lämpligt. Men det är icke många, som vilja följa herr Warburg däri att alla kongresser skola understödjas af Stockholms stad, och detta har staden förut icke heller gjort. Vi hafva understödt några få. Vi hafva understödt där, såsom herr Rabe framhöll, ändamålet mer än eljest tangerade det kommunala området, hälsovårdens eller undervisningens område, och vi hafva beträffande alla dessa kongresser alltid ställt oss på den ståndpunkten, att vi lämnat anslag, såvida statsverket gifvit sådant, och att vi då gifvit ungefär hälften mot hvad staten lämnat. När staten gifvit anslag, hafva vi ansett, att det vore fråga om ett offentligt ändamål, till hvars främjande äfven hufvudstaden borde bidraga.

Så är icke förhållandet här. Vederbörande hafva icke vändt sig till statsverket och hafva ej fått något därifrån. Vederbörande hafva icke heller uppgifvit, att i andra städer, där liknande kongresser hållits, kommunalt bidrag lämnats till organisationskostnaderna.

Att kommunen vid tillfällen, då gäster från främmande länder samlas, på något sätt representerar genom flaggning, eller eljest, ligger i sakens natur, och man läser väl icke undandraga sig detta vid nu ifrågavarande tillfälle, om kongressen vinner den anslutning, som förespeglats. Men här vill man, att staden skall gifva ett direkt bidrag till organisationen af kongressen, och detta är ju en helt annan sak. Man kan icke tala om att staden har plikter såsom värd, ty, såsom herr Rabe framhöll, uppträder staden icke såsom värd. Dess anslag skulle drunkna i de öfriga kostnaderna, och staden har icke heller någon kontroll öfver hur detta anslag komme att användas.

Men utom den principen att det måste fordras, att det skall vara ett kommunalt ändamål eller ett ändamål, hvartill staten lämnat bidrag, har också, hvilket herr Palme framhållit, såsom en naturlig fordran hittills uppställts, att på kongressen icke får bedrivas politisk propaganda. För politisk verksamhet har kommunen vid beviljande af anslag hittills ställt sig främmande.

Nu säger man, å ena sidan, att här *icke* är fråga om någon politik. Herr Lindhagen säger öppet, å andra sidan, att det är politik. Herr Lindhagen ser ju visserligen för sin del politik i allt och söker få in en politisk synpunkt i allt, som man företager sig, hvilket ju kan hafva skäl för sig från hans politiska stånd-

punkt. Men i hvarje fall måste väl alla, som förfäktat anslaget, medgifva, att det här är fråga om politik, ty här afser man ju att få grundlagarna och representationens sammansättning ändrade, och detta måtte väl vara politik om något i världen.

Här har framhållits, att frågan om skyddstullar eller frihandel är politik, som bryter partigränserna. Frågan om enkel eller dubbel myntfot är också en sådan politisk fråga. Men icke skulle det falla stadsfullmäktige in att bevilja anslag till en frihandelskongress eller till en kongress för silfvermyntfotens införande. Dessa kongresser skulle anses afhandla politiska frågor, som icke angå stadsfullmäktige. Detta är klart som dagen.

Äfven här gäller det politik, ehuru andra partigränser uppdragas. Det är politik, en politisk strid mellan anhängarna af den kvinnliga rösträtten och dem, som icke äro det. Ock så, som landet här ligger, behöfva väl Stockholms stadsfullmäktige icke taga parti i denna politiska strid. Äfven om kongressens arbete får karakteren af en utredning, bör dock Stockholms stad icke lägga sig i denna utredning, hvilken dessutom, såsom herr Lindhagen framhöll, redan är föremål för de svenska statsmakternas omsorg.

Då jag sålunda icke kan finna, att här föreligga sådana skäl, som hafva medfört, att vi förut lämnat anslag till kongresser, kan jag för min del icke vara med om anslag till denna kongress, och jag kan så mycket mindre vara det, som jag erinrar mig den diskussion, hvilket här fördes om anslaget till fredskongressen. Detta var dock en kongress, till hvilken äfven staten, om jag minnes rätt, lämnat bidrag. Då framhöll herr Gerhard Magnusson, att han med glädje hälsade detta anslag, ty snart skulle man hålla en socialdemokratisk kongress, och då, menade han, borde kommunen också lämna anslag. Dit komme ock folk från olika länder, och man borde då konsekvent understödja äfven denna kongress. Häremot påpekades å andra sidan, att kommunen icke borde understödja en kongress med direkt politiskt syfte, och däri instämde, såvidt jag mindes, herr Lamm. Han sade, att han, ehuru han icke tyckte om hela diskussionen, delade den uppfattningen, att kommunen icke borde understödja rent politiska kongresser.

Det är ju klart, att, om vi nu slå in på denna väg, gärdet är uppgifvet. Då kommer den majoritet, som kan finnas i stadsfullmäktige, att drifva fram anslag till de kongresser, som den anser sig böra ur politisk synpunkt befrämja. Jag anser, att stadsfullmäktige hafva anledning att i detta fall intaga en afvisande

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

hållning utan att därför ställa sig fientliga mot att staden på ett sätt som kan finnas lämpligt visar sig i en festlig prägel för främningar, som kunna komma hit, och utan att vägra lämna bidrag till sådana kongresser och förhandlingar, som beröra kommunala frågor eller med dem närbesläktade ämnen.

Då jag anser, att kommunallagarnas föreskrift, om kvalificerad majoritet vid beviljande af anslag till nya ändamål eller behof, i detta fall bör komma till tillämpning, enär här utan tvifvel är fråga om anslag till ett nytt ändamål, nämligen en rent politisk kongress för politisk propaganda, yrkar jag för min del på tillämpning af nämnda föreskrift samt hemställer för närvarande om bifall till beredningsutskottets förslag.

Grefve von Rosen: Herr ordförande! Jag vill icke förlänga diskussionen genom att ingå något vidare i denna fråga. Jag har endast begärt ordet med anledning af den kritik, som från flera håll har riktats mot första afdelningens yttrande i ämnet.

Det har af många utaf de föregående talarna framhållits, att här icke vore fråga om någon partipolitik. Frågan om kvinnans rösträtt vore ett område, där personer af mycket olika åsikter, såväl mycket konservativa som avancerade liberala och radikala, mötas i all endräkt. Första afdelningen har icke heller talat ett ord om eller berört partipolitik såsom skäl för sitt afstyrkande af anslaget. Afdelningen erinrar, att vid upprepade tillfällen stadsfullmäktige, då fråga varit att understödja föreningar, såsom t. ex. arbetareinstitut, nykterhetsföreningar o. d., gjort uttalanden om att för bidrags erhållande föreningen icke finge bedriva politisk propaganda. Det lär väl icke kunna af någon förnekas, att de, som ifrå för kvinnans rösträtt i våra dagar, bedriva en politisk propaganda och denna af mycket kraftig samt på sina håll, särskildt i andra länder, särdeles hänsynslös natur.

Af vice ordföranden har redan påpekats det stora antal kongresser, som i vår tid samlas på olika ställen. Den internationella samfärdseln har antagit dimensioner, om hvilka vi för ett tio- eller tjugotal år tillbaka icke hade någon aning, och Sverige, som är känt för sin naturskönhet och äfven ur många andra synpunkter har tillvunnit sig utlänningars beundran, är nog ett land, dit man gärna styr kosan. Vi hafva haft och komma nog att få många möten och kongresser af olika beskaffenhet. Jag tror då, att det är viktigt att, såsom drätselnämnden gjort, framhålla, att man bör

taga i allvarligt betraktande de konsekvenser, hvartill beviljandet af ett anslag som det ifrågavarande kan leda. Det är, synes det mig, mycket goda skäl för att fasthålla vid de principer, som i detta afseende hafva blifvit, särskildt af herrar Martin och Palme, framhållna.

Det är ju icke fråga om — och härom kunna ju alla vara ense — att staden ej bör genom flaggning eller på annat sätt bevisa främlingar uppmärksamhet, och jag är visst en anhängare af att staden skall utöfva gästfrihet mot främlingar. Herr Warburg sade, att det skulle vara förskräckligt, om vi icke liksom i alla andra länder beviljade sådana anslag, att staden sattes i stånd att gifva bidrag till fester och dylikt. Jag tror, att det var litet för mycket sagdt, då herr Warburg sade *alla* andra länder, ty jag erinrar mig en fest, till hvilken vi för två år sedan, då jag hade äran att vara en af de till London inbjudna delegerade för stadsfullmäktige vid konungens och drottningens besök där, hade inviterats af ledamöter utaf County Council. Då resonerade jag med några af dessa angående stadens representationsplikt och jag talade äfven med några af dem, som jag hade tillfälle att träffa här sistlidna sommar i detta ämne. De berättade, att i London icke funnos allmänna anslag, utan fester och banketter anordnades där på samma sätt som vi hafva gjort här och fortfarande göra, nämligen genom bidrag af enskilda, som kunna vara intresserade af den fråga, för hvilka främlingarna samlas, eller också af andra mera förmögna personer i samhället, som vilja lämna bidrag för att festligheter må kunna anordnas på ett lämpligt sätt.

Således anser Londons kommunalrepresentation, att anslag för sådana ändamål bör vara för kommunen främmande. Jag tror, att det är skäl att intaga den bestämda ståndpunkten i anslagsfrågor af denna art att anslag ej må beviljas till kongresser, där man kan befara att det politiska intresset är det förnämsta. De konsekvenser, som såväl i ena som andra afseendet i dylika fall kunna komma att följa kunna blifva farliga.

Jag ber därför, herr ordförande, att få yrka bifall till beredningsutskottets hemställan.

Herr Höglund: Herr ordförande, mina herrar! I sak är min åsikt klarast och bäst uttryckt här i afton af herr Palme. Det är ej heller för att ytterligare förlänga diskussionen om hufvudgrunderna, som jag nu begärt ordet, utan endast för att påpeka, att

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

hittills det alltid varit så, då det varit fråga om att bevilja anslag till liknande ändamål, att det gjorts till villkor, att penningarna icke skulle få användas till festligheter och dylikt. Herr Lamm, som nu yrkat, att det skall beviljas ett anslag af 1,500 kronor för ifrågavarande ändamål, vill också att vid detsamma skall fogas det villkor, att medlen icke få användas till bestridande af utgifter för de samkväm och fester, som kunna ifrågakomma.

Låtom oss nu granska det här uppgjorda förslaget till inkomster och utgifter för ifrågavarande kongress. Vi finna då först bland utgifterna kostnader för program, trycksaker m. m. med 2,200 kronor, vidare kontorskostnader m. m. med 3,250 kronor, och kostnader för möteslokaler, hyra, betjäning och dekorering med 2,140 kronor. Dessa utgifter äro sådana, som icke kunna undvikas; de nödvändiga utgifterna uppgå således sammanlagdt till 7,590 kronor.

Se vi nu på de inkomster, som kunna påräknas utan bidrag af staden, så uppgå de till 9,290 kronor; de äro således tillräckliga för bestridande af de nödvändiga utgifterna. Men sedan är bland utgifterna upptagen en post å 4,700 kronor för fester och utfärder. Ja, därtill finnes icke några penningar, och då kommer man och begär att få 3,000 kronor af Stockholms stad för att fylla denna brist. Jag vill fråga hvem som helst, om det icke just är till fester och utfärder, som de penningar, hvilka kongressen skulle få af Stockholms stad, skulle användas. Till de nödvändiga utgifterna, de utgifter, som äro för kongressen konstitutiva, finnes redan medel. Detta påminner mig om en liten historia, som passerade för ett antal år sedan. Det var en person, som kom upp till en förmögen person och bad om penningar till något välgörande ändamål. Efter åtskilligt parlamentering sade den sistnämnda personen: Här skall du få af mina surt förvärfvade penningar. Nej, för all del, yttrade den andre, tag icke af dem, utan tag af dem som du fått med din hustru. På samma sätt är det med detta. Man kan icke komma ifrån, att de penningar, som här begäras, just skulle gå till fester och utfärder.

Jag kan således icke finna annat än att de skäl, som blifvit anförda mot beviljandet af detta anslag, äro fullt berättigade, och därför yrkar jag också bifall till beredningsutskottets förslag.

Fröken Palmgren: Jag begärde ursprungligen ordet för att bemöta herr Palmes anförande. Det har emellertid redan förut blifvit på ett förträffligt sätt bemött af herrar Borgström och Lind-

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

hagen, och jag har endast en sak att tillägga. Såsom en röd tråd i de senare talarnes anföranden har framhållits det klara och utmärkta framställningssätt herr Palme begagnade. För min del var det endast tre saker, som jag fick riktigt klart för mig, nämligen: 1:o) att herr Palme är en stor vän af den kvinnliga rösträtten, 2:o) att han på ett klart sätt visat skillnaden mellan teori och praktik och 3:o) att man ibland har skäl att erinra sig det gamla ordet: Gud bevare oss för våra vänner!

Herr Hernlund: Herr vice ordförande! Jag begärde icke ordet för att komma med något längre föredrag; det behöfver jag icke efter det myckna pro och contra, som här har sagts. Men jag har, trots det att jag med spänd uppmärksamhet följt denna diskussion, icke fått klart för mig, att det existerar någon verklig skillnad mellan det understöd, som gafs åt fredskongressen, och det understöd, som nu ifrågasättes. Man har sökt att få fram en distinktion mellan det ena och det andra, men jag anser, att det är rätt, hvad som här blifvit sagt af fröken Palmgren, nämligen att när det icke är fråga om partipolitik, så är det icke värdt att hålla så mycket på den politiska principen. Jag anser, att hufvudsaken är frågan, huruvida Stockholms stadsfullmäktige vilja bereda denna kvinnliga förening, som har lämnat sin medverkan till anordnande af ifrågavarande kongress, ett materiellt stöd. Vissa af herrar stadsfullmäktige hafva icke haft något emot att man flaggar, och man kan ju på det sättet visa sina sympatier för en rösträttskongress lika lätt som för en fredskongress. Jag undrar emellertid, om man icke då i alla fall afgifver en opinionsyttring, och om det är stor skillnad mellan att afgifva en opinionsyttring genom att bevilja ett anslag af 3,000 kronor och att göra det i form af flaggning, som kostar 4,000 kronor eller därutöfver; ty så mycket kostar det hvarje gång. Byggnadskontoret har till drätselnämndens andra afdelning, som brukar få besväret med anordnande af flaggning, meddelat, att det är en ganska anseelig kost, som denna ideligen påkallade flaggning medför, nämligen som sagdt omkring 4,000 kronor, utom själfva flaggorna. Om vi gifva bevis på vår välvilja i form af flaggning, som kostar 4,000 kronor eller mera, eller om vi göra det på det sättet, att vi gifva ett anslag af 3,000 kronor och sätta vederbörande i tillfälle att använda det för kongressens ändamål, dock med iakttagande af det af herr Lamm föreslagna tillägget nämligen att dessa penningar icke få användas till

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

fester utan till andra utgifter så tror jag, att man kan stå till svars likaväl för det senare som för det förra.

För min del anser jag därför, att man bör bevilja det anslag, som här ifrågasattes, emedan det verkligen behöfves. Och jag kan icke tro, att det ridderliga beredningsutskottet skall tveka, att, när rösträttskvinnorna komma till staden, jämväl påkalla drätselnämndens andra afdelnings medverkan för att få den sedvanliga flaggningen till stånd.

Hvad beträffar det som herr vice ordföranden ifrågasatte, nämligen att för beviljande af detta anslag skulle erfordras kvalificerad majoritet, så vill jag fråga, af hvad skäl nämnda villkor skulle uppställas vid detta tillfälle, då man icke gjort det vid föregående liknande tillfällen. Att afgöra, huruvida den ena kongressen har mera kommunal betydelse än den andra torde nog blifva ganska svårt för herr vice ordföranden.

Då jag som sagdt icke kan finna annat än att man söker skäl, när man här vill uppdraga någon skillnad mellan fredskongressen, som understöddes med 3,000 kronor, och denna kongress, för hvilken det begäres 3,000 kronor, så ber jag för min del att få påyrka bifall till förslaget om anvisande af 3,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Herr Warburg: Herr vice ordföranden spelade mycket starkt på den strängen, att det här icke var fråga om något, som rörde kommunens gagn eller dess särskilda behof. Ja, den satsen är mycket bra att anföra, då den behöfves, men, mina damer och herrar, jag vill fråga, om den verkligen alltid tillämpats. Jag vill icke göra någon längre upprepning af sådana fall, då den icke tillämpats, utan vill endast fråga: Kan det anses hafva varit till Stockholms kommuns allmänna gagn eller för att tjäna dess behof att 16,000 kronor användts till tsarens emottagande? Jag vill ock säga, att om det yrkas två tredjedels majoritet i detta fall, så kan det blifva ganska farligt i framtiden, ty då kunna också från andra håll liknande yrkanden framställas, när liknande anslag här skola afgöras. Exempelvis då här snart torde förekomma frågan om anslag till nordiska spelen, så anser jag att, om det nu föreliggande anslaget afslås, de, som anse, att öfverdriften på idrottens område icke är något som är värdt att premieras, också hafva full rätt — och de göra det väl nästan med glädje, — att vägra anslag därtill.

För öfrigt anser jag att det verkligen är till kommunens gagn, att allmänna kongresser, som sammanträda här i staden, erhålla något understöd, så att, då vi icke kunna utöfva gästfrihet i någon kommunens allmänna lokal, vi i stället på ett eller annat sätt lämna bidrag.

Af hvilken anledning har exempelvis staden Brüssel med så frikostig hand understödt de kongresser, som i år hållits där? Det har nog icke varit endast för kongressdeltagarnas vackra ögon, utan därför att man ansett att staden Brüssel däraf haft direkt eller indirekt gagn. Det är alls icke min mening att urgera denna sida af saken alltför mycket. Men det är otvifvelaktigt en fördel, om uppmärksamheten fästes på Stockholm. Det finnes de som säga, att det vore en stor olycka, om allt för många kongresser komme hit upp. Jag tror däremot, att det vore en stor lycka för vårt land och vår hufvudstad, om uppmärksamheten fästes på densamma, och jag anser att i detta fall det kan vara nyttig reklam om kvinnokongressen blir väl mottagen här.

Jag vet mycket väl att grefve von Rosen har rätt i, att i London sker gästfriheten genom lordmayorn eller andra rike män. Men jag anser det icke vara något eftersträfvansvärdt, att ingen kan emottaga ett uppdrag i London såsom lordmayor utan att vara miljonär, och jag tror, att man snarare bör sträfvä efter, att det icke är de enskilde rike männen utan kommunen såsom sådan, som skall visa gästfrihet. Det är åtminstone en demokratisk uppfattning.

Slutligen vill jag säga till herr Höglund med afseende på den roliga anekdoten om, att man icke skulle använda de »förvärfvade» utan de »ärfda» pengarna, att den anekdoten kan jag just vända mot honom själf. Det är icke till *fästafgifterna* som vi skola lämna bidrag. Af den beräkning, som är uppgjord öfver inkomster och utgifter för kongressen, finner man, att särskilda insamlingar äro gjorda för ett belopp af 4,365 kronor. Dessa penningar antar jag att enskilda personer hafva sammanskjutit just till fester och utfärder, och hvad särskildt beträffar det här omtalade beloppet å 1,000 kronor, som är beräknadt, så är vid detta belopp uttryckligen fäst det villkor, att det skall användas för automobilfärder. Drar man då 4,365 kronor från 4,700 kronor, som äro beräknade för fester och utfärder, återstår 335 kronor, och till täckande af detta belopp anser jag, att man kunde taga en tredjedel af kongressafgifterna. Ty vanligen anser man, att kongressafgifterna äro

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

afsedda äfven till bidrag för utfärder och festligheter. För de återstående omkostnaderna lämnar föreningen för kvinnans personliga rösträtt 4,000 kronor.

Jag yrkar således principiellt, att stadsfullmäktige måtte för ifrågavarande ändamål bevilja ett belopp af 3,000 kronor. Om emellertid detta yrkande icke skulle hafva utsikt att vinna bifall af stadsfullmäktige, är jag beredd att rösta för ett anslag af 1,500 kronor.

Herr Borgström: Mot herr vice ordförandens tolkning ber jag få inlägga en gensaga. Han påstod, att det erfordrades i detta fall kvalificerad majoritet, men icke därför att hvarje ny kongress afser ett nytt ändamål, utan därför att, såsom han sade, vi med denna kongress gå alldeles utanför den ram, inom hvilken vi hittills varit vana att hålla oss.

Nu hade han två skäl, hvarför denna kongress går utanför de andras ram. Det ena var, att denna kongress icke var statsunderstödd; och därför borde man icke gifva anslag. Därmed menar han naturligtvis icke, att frånvaron af statsunderstöd skulle göra beviljandet af detta anslag till ett nytt kommunalt ändamål. Inom parentes vill jag för öfrigt säga, att frågan om statsunderstöd eller icke borde snarast verka derhän att man tänker sig, att den statsunderstödda kongressen skulle närmast vara en politisk kongress, hvilken icke borde få understöd af kommunen.

Vidare säger herr vice ordföranden att med denna kongress kan icke förknippas något som helst kommunalt ändamål. Det är samma sträng som flera föregående talare spelat på. Ingen har emellertid kunnat tillfredsställande försvara, att fredskongressen tjänar ett kommunalt ändamål i högre grad än kvinnokongressen. Det skulle uteslutande vara beroende därpå, att Stockholms stad såsom obefästad skulle hafva ett visst intresse af att icke få krig. Jag kan icke förstå det. För mig är det klart, att det är stadens ändamål och behof, som gör, att man beviljar anslag till en kongress, som hålles i staden. Det är icke vederbörande kongressändamål, som är anledningen till anslaget, utan den omständigheten att kongressen sammanträder här i Sveriges hufvudstad och att Sveriges hufvudstad såsom sådan har samma förpliktelser mot dem som samlas här till denna kongress som mot deltagarne i föregående kongresser, till hvilka staden gifvit anslag. Därför kan jag

icke finna annat än att kvalificerad majoritet icke erfordras för beviljandet af detta anslag.

Herr Lindhagen: Äfven jag måste uttala min synnerliga förvåning öfver herr vice ordförandens yrkande att kvalificerad majoritet här skulle behöfva komma till användning. Jag vill icke påstå, att detta vice ordförandens yrkande har en partipolitisk prägel, men jag tror, att man verkligen är partisk mot kvinnorna, om man i detta fall skall tillämpa nämndens bestämmelse.

Vi hafva ju sedan länge haft detta stadgandet om att för nytt ändamål kräfvades två tredjedels majoritet. Denna bestämmelse hafva stadsfullmäktige dock alltid använt med stor försiktighet och endast undantagsvis, och det skulle blifva ett skönt tillstånd, om vid alla möjliga tillfällen denna fråga komme upp för att slå ihjäl misshagliga anslag.

Nu är det emellertid så, att det i detta fall icke är fråga om något nytt ändamål, utan ändamålet är, att staden anser sig berättigad att representera utåt. Detta är icke någon nyhet, staden har gjort så många gånger förut. Och beträffande frågan huruvida staden skall göra det nu, bör det sålunda stå stadsfullmäktige fritt att med enkel majoritet afgöra, om den skall representera vid detta tillfälle. Att komma till att detta anslag skulle till skillnad från alla andra anslag för representation afse ett alldeles nytt ändamål är oerhördt vanskligt. Exempelvis hvori ligger någon oerhörd skillnad mellan fredskongressen, till hvilken anslag gifvits, och ifrågasvarande kongress?

Jag ber dessutom att få påpeka, att vice ordföranden var beredd på att staden ur egen kassa skulle bevilja för flaggning ett belopp af 4,000 kronor, hvartill kostnaden enligt herr Hernlunds uppgift uppgår, och dessutom bekosta den bok, som skall delas ut till alla kongressens medlemmar. Kommer icke då staden utan tillämpning af bestämmelsen om kvalificerad majoritet att disponera just för sin representationsskyldighet i detta fall en del penningar? Här är det sålunda fråga endast om huru stort beloppet skall vara. Jag kan under inga förhållanden tänka mig, att i denna fråga herr vice ordföranden kan få majoritet i stadsfullmäktige för sin åsikt, hvarigenom man helt enkelt skulle skapa ett beroende af minoriteten i snart sagdt oräkneliga frågor.

Herr Herlitz: Jag skall endast bedja att få presentera mig såsom en af de vänner, om hvilka fröken Palmgren yttrat, att man

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

skall bedja Gud bevara kvinnosaken från dem. Jag vill säga, att jag tror, att fröken Palmgren begär något för mycket af kvinnosakens vänner, om hon begär, att de, som representera Stockholms kommun, skola frångå hvad de anse vara rätt. Sin åsikt i denna sak äro de berättigade att häfda, utan att därför kunna beskyllas för att vara ljumma vänner.

Jag skall icke inlåta mig på allt detta tal om partipolitik och politiska partier och om statens intresse och kommunens intresse och hvad som ytterligare här blifvit framhållet, utan helt enkelt säga, att för mig ställer saken sig så, att de föregående kongresser, till hvilka stadsfullmäktige lämnat bidrag, hafva uppställt för sig sådana ändamål, om hvilka det icke kunnat bland normalt utrustade människor finnas någon tvekan om att de äro eftersträfvansvärda, hur mycket man än kan vara af olika åsikter om de medel, med hvilka dessa ändamål böra eftersträvas. Frågan om kvinnans politiska rösträtt är emellertid en af de mest omtvistade politiska partifrågor, som finnas här i landet, och därför menar jag, att Stockholms stad icke har rätt att i denna fråga taga parti för den ena sidan genom att lämna detta anslag och sålunda uttrycka sina sympatier för det mål, som kongressen satt sig före. Kongressen har icke satt sig före, såsom herr Lindhagen ville framställa saken, att främja kvinnans bästa i allmänhet, utan kongressen har satt sig före att främja genomförandet af kvinnans politiska rösträtt, ett mål således, som — jag upprepar det ännu en gång — är synnerligen omtvistadt.

Jag tror för öfrigt, att det icke betyder så synnerligen mycket om det beviljas ett bidrag på 1,500 kronor eller ett på 3,000 kronor. Jag är säker på, att kvinnorna skola lyckas att insamla det belopp, som felas. Och den antydning, som här blifvit gjord därom att männen skulle draga sig undan från att lämna bidrag tror jag icke kommer att hålla streck.

Med afseende på beloppet vill jag i likhet med herr Martin och flera andra säga, att jag anser att om Stockholms stad skall taga parti i frågan och genom ett anslag visa sin sympati för sträfvet att genomföra kvinnans politiska rösträtt, skall det göras på ett så pass ordentligt sätt, att man icke prutar på ett belopp på 3,000 kronor. I valet mellan 3,000 kronor och 1,500 kronor kommer jag således att rösta för 3,000 kronor.

Herr vice ordföranden: Jag instämmer med herr Hertitz därutinnan, att det icke torde blifva några svårigheter för kvin-

norna att insamla de penningar, 3,000 kronor, som det här är fråga om. Jag tror, att om den energi, som i dag utvecklats här i debatten, användts för att på enskild väg insamla dessa pennningar, hade de redan varit insamlade. Och jag tror i likhet med herr Lindhagen, att det är männen, som i hufvudsak i hvarje fall komma att tillsläppa penningarna, ty kvinnorna äro, såsom vi veta, i detta afseende oemotståndliga.

Beträffande herr Hernlunds åskådning att, då man beviljat anslag till fredskongressen, och då man vid många tillfällen bekostat flaggning för 4,000 kronor, man skulle kunna göra detta nu också, så är ju detta mycket liberalt, men hvar är gränsen? Allt möjligt kan få namn af kongress. Drätselnämndens andra afdelning låter flaggning ske för 4,000 kronor, och stadsfullmäktige gifva penningar till organisationskostnaderna. Bli detta ett vanligt förhållande, blir det nog dyrt för staden.

Skillnaden mellan fredskongressen och denna kongress är, att fredskongressen icke hade något politiskt syfte: Nu säger man, att denna kongress icke har något partipolitiskt syfte, därför att det icke är någon så bestämd skillnad mellan högern och venstern i denna sak. Men det måste ju ändock vara partipolitik att drifva politisk rösträtt för kvinnan, liksom det är partipolitik att drifva allmän rösträtt. Om det blir en förening för afskaffande af männens rösträtt, blir det också partipolitik, äfven om det vore kvinnor ur olika läger, som drifva denna politik.

Jag vill framhålla en sak, som icke här blifvit omnämnd, nämligen huru varsam man i andra städer är just i fråga om understöd åt politiska kongresser. Själfva Köpenhamn, hvars magistratsmedlemmar till stor del äro socialdemokrater, lämnade icke understöd åt en socialdemokratisk kongress, som i år hölls där.

Om Stockholms stad vill vid kongressen flagga och utdela någon broschyr om Stockholm, må ju detta vara, men staden bör icke bidra till organisationskostnaderna för kongressen.

Hvad beträffar frågan om kvalificerad majoritet, så kan jag icke annat än vidhålla min uppfattning, att kvalificerad majoritet erfordras i detta fall. Rätteligen är väl hvarje kongress, till hvilken man lämnar bidrag, att räkna till nytt ändamål. Om anslaget till fredskongressen var här icke någon votering. Men äfven om man icke skulle vilja anse, att hvarje kongress är att anse såsom ett nytt ändamål eller ett nytt behof, så måste man väl anse, att då vi komma in på frågan om att gifva bidrag till en kongress,

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

som drifver politisk propaganda, så är det ett nytt ändamål. Fredskongressen var icke en kongress med viss politisk propaganda.

Det har för öfrigt förut fordrats kvalificerad majoritet vid beviljandet af liknande anslag. Jag vill erinra om, att vid beviljandet af anslag till Skansens utveckling fordrades kvalificerad majoritet, likaså i fråga om anslag till kungliga teatern.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på, att den nya lagstiftningen just skärper frågan om anslag för nya ändamål eller behof, därför att den vill begränsa kommunernas utgiftsmöjligheter. Och i belysning af den nya lagstiftningen torde efter min mening det icke kunna sägas, att därför att stadsfullmäktige en gång med enkel majoritet beslutat att representera utåt, så skall vid ett annat tillfälle, då det är fråga om att representera utåt, äfven användas enkel majoritet, hvart kommer man då? Vi representera vid många tillfällen utåt, och då skulle ingenting blifva nytt ändamål, nytt behof. Så säkert som det här är första gången, som stadsfullmäktige skulle bevilja anslag för en kongress med rent politiskt syfte, och första gången anslag begärts till en internationell politisk kongress, lika säkert bör det enligt min uppfattning vara, att i det förevarande fall för lagenligt beslut erfordras kvalificerad majoritet.

Herr Enell: Jag vill egentligen vända mig mot herr Warburg. Herr Warburg nämnde nyss, att staden Brüssel skulle vara så utomordentligt gentil mot kongresser. Förgäfves väntade jag mig dock i berörda hänseende få höra några siffror från herr Warburg. Jag har också varit på kongress i Brüssel i år, men hvad Brüssel då bjöd på var ganska obetydligt. Där skulle under året hållas, efter hvad jag hörde, på ort och ställe, 130 kongresser, och den dag, då vi skulle vara staden Brüssels gäster å Hotel de Ville, voro tre kongresser samlade där på en gång. Där rådde en obeskriflig trängsel och värmen där påminde om krematorievärme, och mycket få kunde förtära champagnen och konfekten, hvilket var allt som där bjöds. Jag tager för gifvet att staden Brüssel gjort ganska litet för sina många kongresser i år. Hvad jag vet är att afgiften för hvarje deltagare i den kongress, hvori jag deltog var 20 francs afsedda till organisationskostnader och nöjen. Jag vet icke huru många deltagare i den nu tillämnade kongressen skola blifva, men att döma af den inkomst, som i detta hänseende beräknats, 925 kronor, skulle det, om det vore samma afgift som för mig i Brüssel, blifva ett fåtal, som skulle besöka

kongressen. Så tror jag dock icke är fallet, men däremot tror jag, att afgifterna i allmänhet sättas alltför lågt för deltagarne i utländska kongresser här i staden.

Jag har ansett det behöfligt att i någon mån göra en justering, då man, på det sätt som skett, anför utländska städers generositet mot kongressdeltagare; den är nog icke så stor som det i allmänhet talas om.

Herr Welin: Jag har förut tillkännagifvit, att jag i egen- skap af ledamot i drätselnämndens första afdelning önskar, att det lägre anslaget beviljas, men jag vill nu tillkännagifva, att om stäm- ningen här i stadsfullmäktige skulle vara för det större anslaget, skall jag för min del icke »skära halsen af mig».

Då jag nu säger detta, skall jag emellertid be att få rikta en broderligt vänlig gensaga emot herr Warburgs åsikt om kom- munens skyldighet att bevilja anslag åt *alla* kongresser. Jag kan icke under något förhållande gå med därpå. Om det exempelvis här skulle blifva fråga om att gifva ett anslag åt en internatio- nell syndikalistisk kongress, så tror jag, att till och med flere medlemmar af det socialdemokratiska partiet i stadsfullmäktige skulle vilja använda ett bevingadt uttryck, som förut fällts i afton: Må Gud bevara oss för våra vänner!

Herr Thelander: Jag vill endast säga några ord, emedan jag anser, att det redan anförts tillräckligt goda skäl i denna sak för att det högre anslaget bör gå igenom. Jag vill emellertid upptaga några synpunkter, som icke blifvit af de föregående talarna berörda, till den kraft och verkan det hafva kan, på dem som möjligen äro tveksamma.

Det är ju vanligt, att om man icke vill en sak, så är det lätt att finna skäl för dess afstyrkande. Och jag för min del anser, att man gått alldeles för långt, då man vill drifva denna sak in på det storpolitiska området. Man har hotat med, att far- liga konsekvenser skulle uppstå, om man bifölle ifrågavarande fram- ställning. Ja, dessa konsekvenser tror jag, att vi med stort lugn kunna taga på oss; vi komma nog att bedöma hvarje fråga för sig hädanefter som hittills.

Här har sagts, att om staten understödde denna kongress, så vore det större skäl, att kommunen äfven lämnade understöd. Jag anser det vara tvärtom, ty om staten lämnat understöd, så vore

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.

(Forts.)

Angående
anslag till
den interna-
tionella kvin-
norösträtts-
kongressen i
Stockholm
1911.
(Forts.)

redan behovet mindre och man kunde då hafva större skäl att säga att det är en sak, hvarmed kommunen icke bör betungas.

Herr Herlitz yttrade, att om det gällde kvinnornas bästa i allmänhet, så skulle han hafva röstat för anslag till ifrågavarande kongress, men icke nu då det här gällde endast rösträtten. Jag frågar hvem som helst, om han tror, att kvinnornas bästa någon sin kommer att riktigt befrämjas förrän de få allmän rösträtt. Jag för min del tror det icke. Hade vi i allmänhet varit rättvisare mot kvinnan och gifvit henne mera skäligen betalt för hennes arbete, hade vi icke behöft resonnera så mycket som nu skett om denna sak, ty då hade kvinnorna antagligen icke besvärat oss med denna framställning, då det tydligen på grund af, att de själfva icke hafva råd att anordna denna kongress, så att den får en värdig prägel, som de vändt sig till stadsfullmäktige.

Herr Palme vill icke vara med om ifrågavarande anslag af den anledning, att det, enligt hvad han påstår, icke skulle finnas något underlag af allmän stämning för detsamma inom Stockholms kommun. Ja, jag vill påstå, att om det röstades därom, icke med graderad röstskala, utan helt enkelt efter hufvudtalet inom Stockholms kommun, d. v. s. om kvinnorna hade lika rösträtt med männen, skulle man säkerligen få t. o. m. kvalificerad majoritet för beviljande af detta anslag. Jag tror, att det, som anförts mot anslaget, är af uppkonstruerad natur, och att jag icke säger för mycket, då jag påstår, att de som kommit hit och tviflat på att något anslag alls skulle beviljas, öfvergått till att tro på, att det lägre anslaget blir beviljadt, och att de som i likhet med mig trott, att det lägre anslaget skulle beviljas, öfvergått till den åsikten, att yrkandet om det större anslaget nu kommer att antagas.

Jag ber därför, herr ordförande, att få yrka bifall till det högre beloppet.